

**Govorila sam samo istinu i
ništa nisam prećutala**

Govori Sodžerner Trut

Prevela Ivana Maksić

Omladinski centar CK13
2023. BE

CK13

Sadržaj

- 5 Predgovor: Govori Došljakinje Istine
- 9 Ženska prava – to sam ja
- 12 Zar ja nisam žena?
- 14 Šta će biti sa jadnim robovlasmnikom?
- 16 Ostvarićemo naša prava,
pazite šta vam kažem
- 19 Pozdravljaču vas tamo gde robovlasci ne
prolaze
- 21 Šta je s ljubavlju koju je trebalo da pružim svojoj
deci?
- 23 Rekoh im da mi je dosta bilo hlača dok sam bila
ropkinja
- 28 Zar Gospod ne voli obojenu decu podjednako
kao i belu?
- 30 Bože, šta muči ovaj Ustav?
- 32 Isto toliko radimo, isto toliko jedemo, isto toliko
hoćemo
- 35 Muškarci ne bi strahovali, da nisu uzeli ono što
im ne pripada
- 39 Žene mogu da rade. Ako mogu da krče panjeve,
mogu i da glasaju
- 42 Moram stići do glasačke kutije
dok ne umrem
- 47 Da li je Isus ikada rekao nešto protiv žena? Ni
jednu reč

- 48** Šta će takvi vaši životi koje živite doneti čovečanstvu?
- 51** Ne umem da čitam knjige, ali umem da čitam ljude
- 54** Vas baš briga za obojene ljude
- 57** Umesto što šaljete ove ljude u Liberiju, zašto im ne date da se nasele na Zapadu?
- 59** Gospode, koje je tvoje proviđenje za mene?

Predgovor

Govori Došljakinje Istine

Ivana Maksić

Govori Sodžerner Trut (Sojourner Truth, rođene Izabele Baumfri /Isabella Baumfree/, 1797-1883), putujuće propovednice, abolicionistkinje i borkinje za ljudska i ženska prava, ne samo da su i nakon skoro dva veka aktualni, već su umnogome i subverzivni. Njihova snaga, britkost, autentičnost i duhovitost zadivljuju nas, koliko zbog činjenice da ih je izgovarala bivša ropkinja i nepismena žena (govore su, naime, zapisivali njeni savremenici), toliko i zbog beskompromisnog stava i delanja koje je dosledno pratilo izgovorene reči.

Ono se ističe kroz revolucionarne napore da se u tadašnjoj američkoj stvarnosti izbore žensko pravo glasa (ostvareno tek 1920, četiri decenije nakon njene smrti), da se ukine smrtna kazna, kao i da se oslobođenim robovima obezbedi zemljишni posed, kako ne bi zavisili od vladine pomoći koja je u praksi bila krajnje neučinkovita i uglavnom značila gladovanje i beskućništvo. Sodžerner Trut je još tada ukazivala na nerazrešivi paradoks činjenice da su oni čiji je rad bio brutalno eksplorativan, čak i nakon emancipacije osuđeni na život bez imovine i mogućnosti za školovanje, a da su istovremeno smatrani odgovornim za siromaštvo, kriminal i nepismenost. Ona

precizno imenuje uzroke problema, prozivajući tadašnje potomke robovlasnika kao odgovorne za sistemsko održavanje nejednakosti i društvenu izolaciju „Obojenih“.

Čitav vek kasnije, isti zahtevi će biti artikulisani u političkom programu pokreta „Crnih muslimana“ i govorima Malkolma Iksa, što svedoči o veoma sporim promenama u američkom društvu i nužnosti radikalizacije protesta i borbe različitim sredstvima.

Hrišćanski predznak propovedi i pozivanje Sodžerner Trut na izvorne primere iz *Biblije*, na ideju oprosta neprijateljima (robovlasnicima) i univerzalne ljubavi kao jedinom mogućem garantu mirnog suživota svih američkih građana, čini ove govore umnogome bliskim eseјima Džeјmsa Boldvina. Ipak, hrišćanski duh ovih propovedi samo je jedan njihov konstitutivni i retorički element koji prestaje da bude bitan u kontekstu socijalnog, klasnog i feminističkog komentara i pozivanja na pravdu.

U ovim govorima nema često prisutne i u ime vladajućih slojeva i njihove moći instrumentalizovane hrišćanske i bogobojažljive glorifikacije siromaštva i ovozemaljskog pristanka na patnju i nepravdu, kao ni patrijarhatu i crkvi immanentnog kulta žene kao žrtve. Iako je žene među prvima u svojim govorima postavila u ravan robova (imovine), a muškarce izjednačila sa robovlasnicima, Sodžerner Trut ne opravdava žensku bespomoćnost, niti prepuštanje potčinjenosti kao nečemu nepromenljivom, a ponajmanje prirodnom.

Naprotiv, ono što je i danas subverzivno u njenim iskazima, između ostalog, jeste upravo svojevrsna

radikalna rodna autokritika usmerena prema bespogovornom povinovanju konceptu ženstvenosti, neretko besmislenoj ili po zdravlje štetnoj ženskoj modi i povlađivanju muškarcima, što možemo čitati kao kritiku danas dominantnog liberalnog feminizma koji je priglio ideju objektifikovane i komodifikovane ženstvenosti, iako u tome nema ničeg oslobađajućeg niti emancipatorskog.

[...] „Kada sam pre neki dan videla te žene na Konvenciji za žensko pravo glasa, pomislila sam – kakve ste vi to reformatorke sa tim gušćim krilima na glavama, kao da ćete da poletitete? I vi, tako smešno obučene, govorite o reformi i ženskim pravima? Bolje da tu reformu sprovedete prvo na sebi.“ [...]

Subverzivna kritika američkog liberalnog građanskog stava, pak, provejava kroz problematizaciju ustavne odluke po kojoj je za pravo glasa neophodna pismenost i imovinski status, kao da, kako kaže Sožerner, muškarci i žene ne vrede ništa više od onoga što mogu da kupe.

[...] „Ne čitam tako sitne stvari kao što su slova, ali čitam ljude i narode. Ne razaznajem slova u bukvare, ali mogu da vidim kroz zidove. Kako je uskogrud taj stav da glasači treba da umeju da čitaju! Ja znam šta je ispravno i to i činim bolje od mnoge velike gospode koja ume da čita. A još je tu i imovinski status kao uslov za glasanje! Kao da muškarci i žene koji su nešto stekli ne vrede baš ništa više od svoje imovine.“ [...]

Sožerner Trut je tokom detinjstva i mladosti nekoliko puta prodavana zajedno sa stadom ovaca različitim gospodarima za stotinak dolara, bila je bičevana i silovana, a potom skoro deceniju provela kao služavka, da bi tokom druge polovine svog života postala jedna

od najslobodoumnijih američkih glasnogovornica, žena koja je sakupljala hranu i pomoć za Uniju tokom Američkog građanskog rata i prva Afroamerikanka koja je uspela da dobije parnicu protiv belca i oslobodi svog bespravno prodatog sina.

„Došljakinja Istina“ koju je imenom i delom oličavala, do kraja života je ostala dosledna zaloga istine, imprerativu jednakosti i permanentnoj emancipaciji.

Ženska prava – to sam ja

Sodžerner Trut je održala ovaj govor na Konvenciji o ženskim pravima, u Ohaju, 1851. godine. Ova verzija govora, koju je ubrzo nakon samog događaja zabeležio i priredio njen prijatelj Marijus Robinson¹, ne sadrži njenu poznatu rečenicu koja je ostala čuvena do danas.²

Sodžerner Trut, oslobođena ropkinja, održala je jedan od najupečatljivijih i najzanimljivijih govora na ovoj Konvenciji. Nemoguće je preneti ga na papir, kao što je nemoguće na pravi način preneti utisak koji je njen govor imao na prisutne. Njegovu važnost mogu ceniti samo oni koji su posvedočili njenoj snazi, plemenitom, iskrenim gestovima i slušali njene ubojite i istinite reči.

-
- 1 Marius Robinson (1806-1878) bio je posvećeni abolicionista, predavač i urednik novina *The Philanthropist* i *The Antislavery Bugle*. Borio se za bolje uslove života i školovanje Afroamerikanaca, kao i za ženska prava. – *Prim. prev.*
  - 2 Budući da Sodžerner Trut nije umela da čita i piše, njene reči su nam dostupne samo kroz zapise drugih ljudi. Zbog toga se i verodostojnost ovih govora ne može u potpunosti utvrditi. Ovo se posebno odnosi ovaj govor čiju je prvobitnu verziju zabeležio i priredio ubrzo nakon samog događaja njen prijatelj Marijus Robinson. Ova verzija ne sadrži rečenicu *Zar ja nisam žena?* po kojoj je govor čoven i danas, prema verziji koju je priredila feministkinja i abolicionistkinja Frensis Gejdž. – *Prim. prev.*

Stupila je za govornicu i obraćajući se predsedavajućem prostodušno upitala: „Mogu li ja reći koju reč?“ Kada je dobila potvrđan odgovor, nastavila je:

„Želim da kažem nekoliko reči na ovu temu. Ženska prava – to sam ja. Imam tačno toliko mišića koliko i svaki muškarac i mogu raditi baš koliko i svaki muškarac. Orala sam i žnjela, čistila mahune, sekla drva i kosila, pa može li ijedan muškarac uraditi više od toga? Slušala sam dosta o jednakosti polova. Mogu tegliti kao i svaki muškarac, a isto toliko mogu i da pojedem, ukoliko mi se ponudi. Snažna sam kao i bilo koji muškarac.

Što se pameti tiče, sve što mogu da kažem je da – ako žena ima pola merice³, a muškarac celu – zar se njoj ne bi moglo napuniti pola? Ne treba da se plašite da nam date prava iz straha da čemo uzeti previše – jer ne možemo poneti više od pola merice. Siroti muškarci izgledaju načisto zbumjeno i uopšte ne znaju šta im je činiti. Sinovi, ako su ženska prava u vašim rukama, dajte ženama ta prava i bolje ćete se osećati. Vi ćete imati svoja prava, a žene neće praviti toliko problema.

Ne umem da čitam, ali umem da slušam. Slušala sam biblijske priče i spoznala da je Eva nagnala muškarca na greh. Ako je žena ovaj svet okrenula naopačke, dajte joj sada priliku da ga vrati na svoje mesto. Jedna gospa je

---

3 Sodžerner Trut ovde koristi merne jedinice za zapreminu – *pint* (pinta) i *quart* (kvarta). Američka pinta sadrži 0,47 litara, a kvarta 0,94 litara. Jedna kvarta odgovara meri od tačno dve pinte. Da bih pojednostavila ovo poređenje, u prevodu sam se odlučila za reč *merica*. – *Prim. prev.*

govorila o Isusu, o tome kako nikada nije prezreo nijednu ženu i bila je u pravu. Kada je Lazar umro, Marija i Marta su došle pred Isusa sa verom i ljubavlju, i zatražile od njega da im oživi brata. Isus je zaplakao i Lazar je iz groba izašao. A kako je Isus došao na ovaj svet? Uz pomoć Boga koji ga je stvorio i žene koja ga je na ovaj svet donela. A gde je muškarac u svemu tome? Žene to razumeju, Bog ih blagoslovio, i nekolicina muškaraca to takođe razume. Muškarcu nije lako, od njega jadan rob zavisi, a žena ga zavodi, on je razapet između sokola i mišara.“

Zar ja nisam žena?

Ovaj daleko poznatiji zapis najčuvenijeg govora Sodžerner Trut zabeležila je istaknuta feministkinja i abolicionistkinja Frensis Gejdž⁴, dvanaest godina nakon što je on održan, 1863. godine. Trut je imala petoro dece, a ne trinaest.

E pa, deco, gde ima dima, ima i vatre. Mislim da će se beli muškarci uskoro naći u škripcu, između crnaca na Jugu i žena na Severu i njihove neprestane priče o pravima. Ali o čemu se to ovde raspravlja?

Onaj čovek tamo kaže da ženama treba pomoći da se popnu u kočije, da ih treba preneti preko jarka i svuda im ustupati najbolje mesto. Meni nikada niko ne pomaže da se popnem u kočiju, niti da pređem preko blatnjavih bara, niti mi iko ustupa najbolje mesto! A zar ja nisam žena? Pogledajte me! Pogledajte mi ruke! Orala sam i sadila, sakupljala i nosila berbu u ambare i nijedan muškarac mi nije bio ravan. Zar ja nisam žena? Mogla sam da radim kao muškarac i da pojedem isto toliko

---

4 Frances Gage (1808-1884) bila je vodeća američka feministkinja i abolicionistkinja i jedna od prvih koja se borila za jednakopravno pravo glasa za sve, bez obzira na pol i rasu (univerzalno pravo glasa). Njena ponešto duža verzija govora Sodžerner Trut napisana je na južnjačkom dijalektu i u njoj se više puta, poput refrena, ponavlja pitanje *Zar ja nisam žena?* – Prim. prev.

– ako bi mi se ponudilo. I jednako trpeti bičevanje! Pa zar ja nisam žena? Rodila sam trinaestoro dece i doživela da skoro svu tu decu prodaju u roblje, a moj bolni majčinski vapaj nije čuo niko sem Isusa. Zar ja nisam žena?

Pričaju o ovome što imamo u glavama – kako to zovu? (Neko od prisutnih šapuće „pamet“). Tako je, dušo. Kakve to veze ima sa pravima crnaca ili ženskim pravima? Ako ja imam samo pola merice, a ti celu, nije li veoma pakosno s tvoje strane da mi ne dopustiš da napunim pola moje merice?

Onda onaj mali čovek tamo u crnom kaže da žene ne mogu imati ista prava kao muškarci, jer Hristos nije bio žena! Kako je nastao taj tvoj Hristos? Kako je nastao? Od Boga i žene! Muškarac s Njim nije imao baš nikakve veze.

Ako je prva žena koju je Bog stvorio bila dovoljno snažna da sama ceo svet okrene naopačke, sve ove žene zajedno bi trebalo da mogu da ga preokrenu i vrate ga na svoje mesto! Sada kada traže dozvolu da to učine, muškarci treba to i da im dopuste.

Zahvalna sam vam što ste me saslušali. Stara Sodžerner sada više nema šta da kaže.

Šta će biti sa jadnim robovlasmnikom?

*Konvencija o ukidanju ropstva u Ročesteru,
država Njujork, 1851.*

„Sodžerner Trut“, crninja, nekadašnja ropkinja u državi Njujork, uputila je, na sebi svojstven način, nekoliko opravdanih opaski. Ova žena koja ne ume ni da čita ni da piše, često govori toliko nadahnuto, da su učeni i uglađeni ljudi iznenađeni. Ona poseduje retko snažan um i tokom svojih kratkih govora često se razbacuje istinski mudrim draguljima. Ali upravo zbog pravog hrišćanskog duha koji prožima ono što izgovara, svima koji je upoznaju odmah priraste za srce.

Iako je iskusila sve poštasti ropstva, ona najiskrenije opraća svima koji su joj nanosili nepravdu. Rekla je da bi njen dom bio otvoren i za čoveka koji je držao zarobljenu kao ropkinju i koji joj je naneo toliko nepravde. Ako bi taj čovek bio gladan i bedan, ona bi ga nahranila i zbrinula.

„O, prijatelji,“ rekla je, „sažalite se nad jadnim robovlasmnikom i molite se za njega. Najviše me muči pitanje šta će se desiti sa jadnim robovlasmnikom u svoj njegovoj krivici i njegovom nepokajanju. Bog će se pobrinuti za jadnog, izgaženog roba, ali šta će robovlasmnik kada otpočne večni život?“

Sodžerner je prisustvovala nekim od ovih skupova kako bi drugima ispričala svoju zanimljivu priču, i svi koji su je upoznali o njoj imaju veoma visoko mišljenje.

Ostvarićemo naša prava, pazite šta vam kažem

*Četvrta Nacionalna konvencija o ženskim pravima,
Njujork, 1853.*

Sodžerner Trut, visoka, obojena žena, poznata u aboliciionističkim krugovima pod imenom Libijska Sibila, stupila je za govornicu. Bio je to znak za novi izliv emocija okupljene rulje jer je na svakoj sednici svaki muškarac bio tačno na svom mestu, za dvadeset pet centa po glavi. To je bila iskupljujuća osobina ove rulje – plaćala je sve troškove, a višak ostavljala u kasi. Sodžerner je osoba koja je u sebi objedinila dve najomraženije osobine ljudskog roda. Bila je crna i bila je žena, i sve uvrede koje su mogle biti upućene na račun boje kože i pola, obasipale su je u paketu. Ali ona je stajala smirena i dostojanstvena, ta veličanstvena, mudra žena koja nije umela ni da čita ni da piše, a ipak je tako duboko mogla da pronikne u samu srž onoga što joj svemir poručuje. Čim se strašan metež malo stišao, otpočela je:

„Zar nije dobro da dođem ovde i obelodanim vaš duh, da vidim od kakvog su to duha ljudi satkani? Vidim da neki među vama imaju duh guske, a neki duh zmije. Ovde se osećam kao kod kuće. Stupam pred vas, građane Njujorka, što bi trebalo da budete. Ja sam građanka države Njujork. U državi Njujork sam rođena, u državi

Njujork sam bila ropkinja, a sada sam dobra građanka te iste države. Ovde sam rođena i mogu vam reći da se ovde osećam kao kod kuće. Malo sam gledala oko sebe i imam zrno znanja i o ženskim pravima. Došla sam da govorim o tim pravima, da to moje zrno pretegne tas na vagi. Znam da se u vama sigurno nešto pomalo uskomeša i uzbuni kada vidite da se neka obojena žena digla da vam nešto saopšti o nekim stvarima i o ženskim pravima. Bili smo na samom dnu, bačeni tako nisko da niko nije ni pomislio da ćemo ikada ponovo ustati. Ali dosta su nas gazili, ponovo uspravljam glave, i eto mene sada ovde.

Nešto sam razmišljala. Kada vidim žene kako se bore za svoja prava, razmišljala sam o tome šta je to danas drugačije u odnosu na ono kako je bilo nekada. Imam samo nekoliko minuta da kažem šta želim, ali u davna vremena ovozemaljski kraljevi bi lepo saslušali ženu. Bio je jedan takav kralj u svetim knjigama. U ono vreme ovozemaljski kraljevi bi ubili ženu ukoliko bi došla na dvor nepozvana, ali kraljica Jestira je istupila jer je bila potlačena i osećala je da je to velika nepravda, pa je rekla – ili će umreti ili će se kralju požaliti. Pa zar bi vladar Sjedinjenih Država trebalo da bude veći, okrutniji i suroviji? I ondašnji kralj podiže svoje žezlo i reče: „Tvoja molba biće uslišena – dajem ti polovinu kraljevstva!“ Onda reče da će pogubiti Amana na visoko postavljenim vešalima. Ali nisu žene zbog toga istupile da se bore. Žene traže svoja prava, baš kao što ih je tražila i Jestira. Ona je samo želela da iskaže svoja prava. A kralj je bio tako popustljiv da je rekao: „pripašće ti polovina

mog kraljevstva“. Toliko je prema njoj bio darežljiv da nije čekao da ona to zatraži.

Žene danas ne traže polovinu kraljevstva, već svoja prava, i ne dobijaju ih. Kada žena dođe da traži svoja prava, zar ne čujete kako sinovi sikću na svoje majke poput zmija, jer one traže prava. A mogu li tražiti išta manje od toga? Starozavetni kralj je naredio da Aman visi na vešalima koje je bio namenio za kaznu drugima. Ja ne želim da ijedan muškarac strada, samo ih žalim kada vidim koliko su uskogrudi. Ali ostvarićemo mi svoja prava, pazite šta vam kažem. I kažem vam, nećete nas u tome zaustaviti. Možete da sikćete koliko vam volja, ali tako će biti.

Žene ne dobijaju ni upola prava koliko bi trebalo, želimo više prava i to ćemo i dobiti. Isus je rekao: „Što vama kažem, svima kažem: – pazite!“ Ja pazim. Bog kaže: „Poštuj oca svojega i mater svoju.“ Sinovi i kćeri treba dobro da se vladaju pred svojim majkama, ali to ne čine. Vidim da se smeju i upiru prstom na svoje majke ovde za govornicom. Sikću kada za govornicu stupi starija žena. Da su dobro vaspitani, ne bi siktali kao zmije i guske, znali bi za bolje. Gledam šta se dešava, pa htetoh da istupim i kažem vam ovih nekoliko stvari i dragom je što ste me saslušali. Htela sam da podelim s vama zrno znanja o ženskim pravima, pa sam došla i rekla to što sam naumila. Sada ću sedeti tu među vama i gledaću druge govornike, a s vremena na vreme ću ponovo istupiti i reći ću vam koliko se smrklo.“

Pozdravljaću vas tamo gde robovlasci ne prolaze

*Proslava pristalica ukidanja ropstva u Frejminghamu,
Massachusetts, 1854.*

Sodžerner Trut je potom stupila za govornicu i rekla da se slaže sa poslednjim govornikom – da se o pošastima ropstva ne može govoriti, ona se mogu samo *doživeti*. Učinilo joj se, dok je gospodin Kluer opisivao kako su ga tretirali u zatvoru, dok je prepričavao kako njegovoj supruzi i maloj devojčici nisu dozvoljavali da ga posete, da bi sada možda bio u stanju da bar malo razume patnju njene rase. Dobro je da i beli ljudi ponekad osete bol. (Smeh i zdravica.)

Bog će tek presuditi belcima za njihova tlačenja i okrutnost. Često je imala običaj da upita belce zašto bi Bog imao više milosti prema Anglosaksoncima nego prema Afrikancima, ali joj oni nikada nisu dali odgovor, jer ga i nemaju. (Smeh.) Zašto su belci mrzeli crnce? Zar crnci nisu bili baš onoliko dobri kakvim su ih ovi vaspitali? Bili su mnogo bolji nego što su ih belci vaspitali. (Zdravica.) Belci prema obojenima imaju toliko veliki dug da, kada bi ga otplatili, ne bi im ostalo ni jedno zrno za setvu. (Smeh.) Sve što su mogli jeste da se pokaju, kako bi im dug bio oprošten.

Obojeni ljudi su mukotrpno radili i patili se za belce, njihova deca su se prodavala kako bi se sveštena lica školovala, pa zašto su ih onda belci mrzeli? Ako sada ne mogu da odgovore na to pitanje, moraće na njega da odgovore pred Bogom. Čak ni krv jednog čoveka, Avelja, nije na zemlji uzalud prolivena. Sva obećanja iz svetih knjiga odnosila su se na crnce i Bog će im iskupiti svu njihovu ovozemaljsku patnju. Jednoga dana, oni će sresti sirotog roba u raju, „odore oprane u krvi Jagnjeta“, nakon mnogih iskušenja („znate na koga se to odnosi“, rekla je Sodžerner, „ne na vas, belci ne prolaze kroz iskušenja. Odnosi se na crnce i na one koji su s njima propatili“) na putu do kraljevstva mira i sreće. „Sačekajte još malo“, rekla je, „i pozdravljaću vas tamo gde robovlasniči i krvoslednici nemaju prolaz.“ (Glasan aplauz.)

Šta je s ljubavlju koju je trebalo da pružim svojoj deci?

*Godišnji sastanak Prijatelja ljudskog progresa,
Mičigen, 1856.*

Sodžerner Trut je potom otpevala jednu od svojih nesvakidašnjih pesama, nakon čega se obratila prisutnima veoma ubedljivim govorom koji je tekao ovako:

„Dok ste jutros govorili o maloj deci, gledala sam oko sebe i mislila kako nema ničeg lepšeg od toga. Ali ja sam imala decu, a da ona nikada nisu bila moja. Nikada nijedno dete nije bilo moje, a takve dece je milion – ko će ih obrazovati? Vaša deca imaju učitelje, ali ko će podučavati sirotu decu robova?

Želim da znam šta je s ljubavlju koju je trebalo da pružim svojoj deci. Imala sam ljubav koju sam htela da im pružim, ali ne znam šta se s njom desilo. Imala sam dva muža, ali nikada nijedan nije bio moj. Imala sam petoro dece, a nikada nisam mogla nijedno od njih da uzmem u ruke i da mu kažem „dete moje“ ili „deco moja“, osim dok нико ne gleda.

Verujem u Isusa. Četrdeset godina sam bila ropkinja, i toliko sam bila pomućena i slomljena da nisam bila svesna koliko mi je stalo do mog potomstva. Ali kako je samo Bog dobar i mudar. Jer kada bi robovi spoznali svoje pravo stanje, njihov um to ne bi mogao da podnese.

Ako je neka rasa lišena svih prava – šta to pred Bogom može da ih izvede na pravi put? Zar Bog nije svima koje je stvorio dao ista prava? Kako mogu da putujem, živim i govorim, ako nemam nikoga da me bodri i ako mi je oduzeta sva moja ljubav prema mužu i deci?

Pre nekoliko godina mi se nešto ukazalo (ovde ona opisuje veoma živopisnu viziju koju je imala) i tada sam spoznala da sam ljudsko biće. Učili su nas da smo jedna vrsta majmuna, pavijani ili orangutani i mi smo u to poverovali – a nikada nismo videli ni jednu ni drugu vrstu. Ali ja verujem u život posle smrti. Kada on nastupi, imaćemo ponovo sva prava – i svu tu ljubav koju sam izgubila – sve će mi se to vratiti. O, kako je Bog milostiv.

Moja mati je rekla kada su nas prodali da moramo moliti Boga da naši gospodari budu dobri, a ja sam pitala ko je to Bog. Rekla mi je da On sedi negde gore na nebu. Kada su me prodali, dobila sam strogog, okrutnog gospodara koji me je vezivao u ambaru i bičevao sve dok mi krv ne bi prolio. I pitala sam Boga zašto ne dođe da me osloboди. Rekla sam mu – da sam ja na tvom mestu i da si ti zarobljen, ja bih tebe oslobođila.

(Nastavila je još neko vreme sa svojim zapažanjima, saopštavajući ih naivno i prostodušno, a na kraju je, na predlog H. Vilisa, skupljen mali prilog, koji je ona uz veliku zahvalnost primila.)

Dok se sakupljao prilog, otpevala je još jednu pesmu.

Skup je potom odgođen za dva sata posle podne.

Rekoh im da mi je dosta bilo hlača⁵ dok sam bila ropkinja

Ovaj članak je Sodžerner Trut proslavio širom zemlje. Trut je posetila Harijet Bičer Stou⁶ u njenom domu u Masačusetsu, 1853. Članak je objavljen deset godina kasnije. Stou je u originalu transkribovala na južnjački dijalekat ono što je Trut govorila, što smo u ovoj verziji teksta velikim delom uklonili.

„Dakle, Sodžerner, da li su vas oduvek zvali tim imenom?“

„Zapravo ne. Ime mi je Izabela, ali kada sam napustila kuću u kojoj sam bila ropkinja, ostavila sam sve iza sebe. Nisam želela da sačuvam nijedno sećanje na Egipat⁷, pa sam se obratila Gospodu i zatražila da mi da novo ime. I Gospod mi dade ime Sodžerner⁸, jer treba da boravim na raznim mestima po celoj zemlji i da ljudima

---

5 Bloomers. – *Prim. prev.*

6 Harriet Beecher Stowe (1811-1896) američka autorka i abolicionistkinja. Delo koje je proslavilo, *Čica Tomina koliba* (1852), tematizira užasno teške uslove afroameričkih robova. – *Prim. prev.*

7 Ovde Egipat simbolički predstavlja ropstvo. – *Prim. prev.*

8 *Sojourner*, došljakinja; od reči *sojourn* – ostajati negde pri-vremeno, odsedati (tokom putovanja); *journey* – putovanje; vidi u Svetom Pismu: Postanje 23,4: Jevrejima 11,13. U tom smislu je puno značenje njenog imena *Došljakinja Istina*. – *Prim. prev.*

ukazujem na njihove grehe, da im budem znak. Nakon toga sam rekla Gospodu da želim još jedno, jer svi imaju dva imena, pa mi je Gospod dao ime Trut⁹, jer ljudima treba da saopštavam istinu.

„Vidite, neke gospođe su mi dale barjak od belog satena“, reče, vadeći iz džepa beli komad platna koji je odmotala u barjak, ispisan rečenicama kao što su *Proglasite slobodu u celoj zemlji i za sve njene stanovnike*, i slične parole. „Eto“, rekla je, „ja putujem na skupove i gde god ima nekog naroda, razvijem ovaj barjak i onda nešto otpevam, a ljudi se uvek okupe, pa im ja propovedam. Govorim im o Isusu i o tome šta su kao ljudi zgrešili. Mnogi uvek dođu da me čuju i budu ljubazni prema meni i kažu da žele da me čuju još koji put.“

I mi smo isto to mislili, a dok su se okupljeni od nje oprashtali, rukujući se, zahvaljivali su joj se na toj veoma posebnoj propovedi. Čulo se kako jedan sveštenik kaže drugom: Više jevanđelja ima u ovoj njenoj besedi, nego u crkvenim propovedima.“

[...]

„Sodžerner, šta misliš o Ženskim pravima?“

„Eh, dušo, prisustvovala sam tim skupovima i mnogo toga čula. Hteli su da i ja kažem ponešto, pa bih ustala i rekla: „Sestre, nije mi jasno šta tačno želite. Ako žene žele više prava nego što imaju, zašto ih samo

---

⁹ Eng. *truth* – istina. – Prim. prev.

ne izbore, umesto što o tome pričaju?“ Neke žene su mi prišle da me pitaju zašto ne nosim hlače. Rekoh im da sam ih dovoljno nosila dok sam bila ropkinja. „Vidite“, rekla je, „obično bi tkali platno koje su nazivali crnačko platno, i svakom od nas bi dodelili samo po jedan komad da ga nosimo po širini. Onima koji su niski, to je dobro pristajalo, ali meni“ ... pogledala je prvo u svoje duge noge složivši neopisivo smešan izraz lica, pa potom u nas, dodavši: „Kažem vam, od tada mi je dosta hlača.“

Sodžerner je onda, na sebi svojstven način, nastavila da izlaže svoje mišljenje o sposobnostima polova.

„Prepostavimo da muška pamet odgovara celoj merici, a ženska pamet polovini merice; ako je ta njena polovina *puna*, jednako je dobra kao njegova cela.“

[...]

Naposletku je Sodžerner, kako joj ime kaže, nastavila dalje. Imala je na nekom drugom mestu svoju misiju. Gde je sada, to ne znam, ali je za sobom ostavila veoma snažne uspomene.

Ovim mojim sećanjima pridodajem još jednu anegdotu Vendela Filipsa¹⁰.

Opisujući kako se Rejčel¹¹ moćno kretala i kako je uz samo nekoliko običnih reči držala pažnju okupljenima,

---

10 Wendell Philips (1811-1884) bio je američki abolicionista, borac za prava Indijanaca, govornik i advokat. – *Prim. prev.*

11 Nije jasno na koju Rejčel se misli, budući da nema konteksta. – *Prim. prev.*

rekao je da nikada nije upoznao nikoga ko ima takvu moć, osim Sodžerner Trut. Prepričao je jednu scenu kojoj je prisustvovao. Bio je to veoma posećen skup u Faneuil Hallu gde je jedan od glavnih govornika bio Frederik Daglas¹². Daglas je opisivao nepravde koje su počinjene crnoj rasi, nastavljući sve srčanije, rekavši na kraju da crnci ne polažu nade u to da će od belaca dobiti pravdu, te da im nema druge sem da se dignu na oružje. Mora se prolijiti krv, moraju se boriti i izbaviti se ili do toga nikada neće doći.

Sodžerner je sedela, onako visoka i tamnoputa, baš u prvom redu, blizu govornice i kada je nastao tajac usled snažnih osećanja koje je Daglasov govor izazvao, progovorila je dubokim, neobičnim glasom, koji je odjeknuo celom salom:

„Frederiče, je li *Bog mrtav?*“

Svi su bili ganuti. Celokupno raspoloženje u publici promenilo se u tom trenu, kao da ih je naglo obasjao nekakav snop svetlosti. Nije više rekla ni reč, niti je moralta. To je bilo dovoljno.

---

12 Frederick Douglas (1817/18-1895) bio je oslobođeni rob, abolicionista, pisac, govornik i državnik. Napisao je tri autobiografije u kojima opisuje svoja iskustva tokom rođstva. Bio je i borac za ženska prava i abolicionistički vođa u Masačusetsu i Njujorku. – *Prim. prev.*

Zar Gospod ne voli obojenu decu podjednako kao i belu?

Skup povodom Nedeljne škole u Betl Kriku, Mičigen, 1863.

Nakon što je nekoliko govornika imalo reč, s vrha stepeništa oglasio se jasan, prepoznatljiv glas, rekavši: „Mogu li sada da kažem nekoliko reči?“ Na tren je delovalo da predsedavajući okleva, budući da verovatno nije znao ko je govornica. Uvidevši nedoumicu u kojoj se predsedavajući našao, časni T. V. Džouns je ustao, obratio mu se i objasnio da je ta žena Sodžerner Trut. To je bilo dovoljno. Pet stotina ljudi se odmah diglo na noge, spremni da ukažu iskrenu pažnju i poštovanje ženi koja je nekad bila puka ropkinja. Da je u tom trenutku izgovoreneno ime Henrika Vorda Bičera¹³, ili neko drugo cenjeno ime, verovatno ne bi moglo izazvati tako jak utisak na publiku kao što je to bio slučaj s njenim imenom.

Kaže kako joj je Duh Gospodnji rekao da ne propusti mogućnost da besedi o velikom grehu predrasude o boji kože pred toliko dece okupljene na jednom mestu.

„Deco“, rekla je, „Ko je stvorio vašu belu kožu? Zar to nije bio Bog? Ko je meni dao crnu kožu? Nije li isti taj

---

13 Henry Ward Beecher (1813-1887), američki protestantski sveštenik i govornik koji se zalagao za ukidanje ropstva.
– *Prim. prev.*

Bog? Jesam li onda ja kriva što je moja koža crna? Ne znači li to da prekorevamo našeg Tvorca ako mrzimo neku Njegovu decu jer je želeo da im podari crnu kožu? Upravo je tako, deco, i vaši učitelji bi to trebalo da vam kažu i da iz vaših glava iskorene, ukoliko je to moguće, veliki greh predrasude prema boji kože. Ali ako učitelji Nedeljne škole znaju da je to veliki greh i pri tom ne samo da svoje učenike ne uče da je to greh, već mu se prečesto i sami odaju, kako će Bog blagosloviti i njih i decu?

Zar Bog ne voli obojenu decu podjednako kao i belu? Nije li taj isti Spasitelj dao svoj život da bi spasio i jednu i drugu decu? Ukoliko je tako, bela deca moraju znati da ako žele u raj, moraju tamо otic̄i bez predrasuda o boji kože, jer su u raju crna i bela sjedinjene u Isusovoj ljubavi. Deco, zapamtite šta vam sada kaže Sodžerner Trut i oslo-bodite se te predrasude, naučite da volite obojenu decu kako biste svi zajedno bili deca vašeg Oca na Nebesima.“

Ova kratka beseda koju je Sodžerner održala verovatno je bio najubedljiviji govor u prilog ukidanju ropstva koji je ikada održan u Betl Kriku, ali i u celom Mičigenu. Oči su se mnogima napunile suzama i izgledalo je kao da se svako od prisutnih slaže sa onim što ona govori. A kako i ne bi? Ukoliko je među prisutnima i bilo onih čije srce ne kuca u ritmu njenih reči, oni mora da su daleko od kraljevstva nebeskog, šta god u životu radili.

Bože, šta muči ovaj Ustav?

Ajova, 1863.

Nijedno pero ne može na pravi način predstaviti Sodžerner Trut, iako je autorka Čiča Tomine kolibe već dala veoma živopisan opis ove žene koji su sa nesumnjivo velikim interesovanjem čitale hiljade ljudi. Ova neuka Afrikanka u čijoj duši poput plama tinja njena duboko religiozna priroda puna poverenja, gotovo poput magneta privlači potpuno zapanjenu publiku. Jednom sam prisustvovao crkvenom skupu tokom kojeg se neki govornik pozivao na američku vladu, pohvalno govoreći o Ustavu. Sodžerner je stajala, onako uspravna i visoka, s belim turbanom na glavi, a potom otpočela tihim i blagim tonom:

„Deco, ja se obraćam Bogu i Bog se obraća meni. Odlazim na polja i u šume i razgovaram s Bogom. [Žižak¹⁴ je te godine na Zapadu uništio hiljade jutara pšenice.] Jutros sam hodala i odmakla malo iza ograda. Videla sam kako pšenica podiže glavu. Bila je veoma krupna. Prišla sam da je uzmem u ruke. Verujete li da pšenice zapravo *nije* bilo? Ja kažem: Bože [izgovorila je njegovo

---

14 U originalu стоји *weevil* – žižak, а касније се у тексту на друга два места помиње *weasel* – ласика. Одлуčила сам се у оба случаја за рећ *žižak*. – Prim. prev.

ime glasom punim njoj svojstvenog poštovanja], šta se dešava sa ovom pšenicom? I on mi odgovori: „Sodžerner, u njoj je jedan mali žižak.“ Čujem sada kako neko priča o Ustavu i o ljudskim pravima. Evo me, držim Ustav u rukama. Izgleda moćno i veliko i hoću da u ruke uzmem moja prava, ali njih tu nema. Onda kažem: Bože, šta muči ovaj Ustav? On mi kaže: „Sodžerner, u njemu je jedan mali žižak.“ Ove reči su masu potpuno zadrivile.

Isto toliko radimo, isto toliko jedemo, isto toliko hoćemo

Prvi godišnji sastanak Američke asocijacije za ravnopravnost, Njujork, 1867.

Gospođa Mot je potom predstavila prečasnu Sodžerner Trut, koju su pozdravili glasnim klicanjem, nakon čega se ona obratila rečima:

„Prijatelji moji, raduje me što ste raspoloženi, ali ne znam kako ćete se osećati kada do vas dopru moje reči. Ja dolazim iz jedne druge zemlje – zemlje robova. Robovi su osvojili slobodu – i dobro je da je ropstvo delimično ukinuto, ali još uvek nije sasvim. Hoću da mu se polome sve grane i da se sasvim iskorenim. Tek tada ćemo zaista svi biti slobodni. Ako moram da snosim posledice za ono što je učinjeno mom telu baš kao i muškarac, onda imam isto toliko prava koliko i muškarac.“

Mnogo se buke diže oko prava koja treba da dobiju obojeni muškarci, a nema ni reči o obojenim ženama; a ukoliko obojeni muškarci dobiju svoja prava, a obojene žene ne dobiju svoja, videćete da će obojeni muškarci gospodariti nad obojenim ženama i opet će biti podjednako loše kao što je i bilo. Zato sam ja za to da se stvari izguraju do kraja sada kada su se ustalasale, jer ukoliko budemo čekale da se primire, trebaće mnogo vremena da se ponovo uzburkaju.

[...]

„Želim da žene imaju svoja prava. Žene na suđu nemaju prava, ni glasa. Niko ih ne zastupa. Želim da žena ima svoj glas tamo među svim tim drvenim advokatima. Ako to mesto nije povoljno za žene, onda nije ni za muškarce. Imam više od osamdeset godina. Nije mi još mnogo vremena ostalo. Četrdeset godina sam bila ropkinja i četrdeset godina sam evo slobodna. Volela bih da poživim još četrdeset godina i da dočekam da svi imaju jednaka prava. Prepostavljam da sam ovde jer još ima posla, treba još da pripomognem da se pokidaju lanci.

Radila sam mnogo, baš kao i muškarac, ali mi nije plaćeno kao njemu. Nekada sam radila na polju i vezivala žito u snopove, ne zaostajući ni za kosačima žita, ali su muškarci za taj isti posao bili duplo više plaćeni. Isto je bilo i sa Nemicama. Radile su na polju i obavljale isto toliko posla, ali nisu bile plaćene. Mi radimo koliko i muškarci, jedemo isto toliko, želimo isto toliko. Prepostavljam da sam ja možda i jedina obojena žena koja ide s jednog mesta na drugo i govorи o pravima obojenih žena. Želim da izguram stvari do kraja, kada smo već probile led.

Ono što tražimo je malo novca. Muškarci, vi znate da će vam se i dalje plaćati za to što pišete ili šta god drugo da radite, kao i ženama. Kada budemo ostvarile svoja prava, nećemo morati da dolazimo k vama zarad novca, jer ćemo tada imati dovoljno u svojim džepovima. I možda ćete tada vi nama tražiti novac. Ali nam sada

pomozite da ta prava ostvarimo. Dobro je znati da kada jednom dobijemo ovu bitku koju sada bijemo, nećemo više dolaziti da od vas nešto tražimo. Toliko dugo ste držali prava koja nama pripadaju da, poput robovlasnika, mislite da nas posedujete. Znam da je nekome ko je toliko dugo imao uzde u rukama, sada teško da popusti. To boli poput uboda noža. Ali kada rana zaraste, biće mnogo bolje. Provela sam tri godine u Vašingtonu, gledajući kako tamo žive obojeni ljudi. Obojeni muškarci sada imaju pravo da glasaju, ali ja želim da i obojene žene imaju to pravo. Danas, više nego ikad, prava moraju biti jednakih, jer su se obojeni muškarci i žene zajedno izborili za slobodu. Održaću nekoliko govora dok sam ovde, ali bih sada nešto da vam otpevam. Otkada sam stigla, nisam čula nijednu pesmu.“

Prešavši s reči na dela, Sodžerner je otpevala *Idemo kući*. „Eto tako, deco“, rekla je, „nakon pesme, odmoriće-mo se od našeg težačkog posla, ali prvo treba da obavimo ono zbog čega smo ovde. Tamo hoću da idem, neću posustati dok ne vidim to divno mesto, i neću se zaustaviti dok tamo ne stignem i dok i vas tamo ne sretнем.“

Muškarci ne bi strahovali, da nisu uzeli ono što im ne pripada

Prvi godišnji sastanak Američke asocijacije za ravnopravnost, Njujork, 1867.

*Dve su biblijske priče istina. Prema jednoj
Isus je Mariju Magdalenu oslobođio sedam zlih duhova;
prema drugoj je Marija Magdalena prva
videla vaskrslog Isusa.*

Sodžerner se još jednom obratila prisutnima. Rekla je:
„Dakle, deco – znam da je muškarcima teško da sasvim
odustanu. Moraju da nastave da hodaju utabanim sta-
zama. (Smeh.) Čudno je to kako muškarci jedni drugima
čuvaju leđa. Ne mogu da podnesu da žena nešto kaže o
muškarcima, pa će doći ovde i izdvojiti svoje vreme da se
bore za mušku stvar. Ali mi nastavljamo, zastrašene ili
neustrašive. (Smeh.)

Muškarci pokušavaju da nam pomognu. Sve to mi
je poznato – taj njihov duh. Ali neće nam baš mnogo
pomoći sve dok ne uzmemo malo tog njihovog duha koji
zapravo pripada ženama. (Smeh.) Muškarci imaju svoja
prava, a žene ih nemaju. Tu je nevolja. Kada žena dobije
svoja prava, muškarcu će biti pravo. Kako će to biti lepo.
Nastupiće mir na zemlji i uvažavanje muškaraca. (Smeh
i aplauz.) Ali dok ne bude pravde, to se neće desiti.

Drago mi je da su muškarci danas ovde. Moraju biti. Znam zašto se oni povlače – jer osećaju moć koju ne mogu poreći, niti joj se mogu suprotstaviti. Ona će nastupiti. Jedna žena me je pitala: „Da li misliš da će nastupiti za deset ili dvadeset godina?“ Da, nastupiće brzo. (Aplauz.) Mora nastupiti. (Aplauz.) A sada kad se voda zatalasala, vreme je da plivamo. Danas se dešavaju promene u glavama i vreme je da se krene dalje.

Htela sam da kažem da mi je neko jednom rekao kako „žena nije stvorena da vlada. Želite li da žene vladaju? One nisu za to stvorene. Zar ne znate da žena u sebi ima sedam zlih duhova, pa zar mislite da bi neki čovek trebalo da joj dopusti da bude u vladbi?“

„Sedam zlih duhova nije ništa“ (smeh) – rekoh ja, „samo pogledajte, muškarac ih ima ceo legion.“ (Glasan smeh.) Nikada im to nije palo na pamet. Muškarac je imao legion zlih duhova – (smeh) – i ti zli duhovi nisu znali kuda će. U tome je problem. (Smeh i aplauz.) Duhovi su pitali da li mogu da odu među svinje. Mislili su da je to otprilike podjednako dobro mesto kao ono odakle su došli. (Smeh.) Zašto zli dusi nisu hteli da odu među ovce? (Smeh.) Pa nisu. Možda je to bilo sebično sa njihove strane – (smeh) – a muškarac zasigurno ima malo te sebičnosti u sebi čim ne želi ženama da ustupi prava. Mnogo puta sam se našalila na ovu temu i uvek mi je bilo čudno da muškarcima to nije palo na pamet.

Nema veze. Pogledajte, na kraju krajeva, ženu, tu ženu koja je prognana i vidite koliko je ona volela Isusa, kako ga je sledila i čekala. To je primer odanosti jedne žene. Takvu

veru nećete naći kod muškarca, koliko god se trudili. Kada su zli dusi napustili muškarca, on je htio da sledi Isusa. Ali šta je Isus rekao na to? Rekao je: „vrati se svojoj kući i ispričaj šta ti je Bog učinio!“ (Smeh.) Isus izgleda nije želeo da ga ovaj odmah sledi. (Smeh.) Trebalo je prvo da se pročisti. Pogledajte to, a vidite ženu. Kakva je njena hrabrost. Dok je Marija čekala i tražila Isusa, muškarac je tražio ali ne dovoljno dugo da zaista spozna gde je On. Ali žena je strpljivo čekala (blagosloven bio Bog, mislim da mogu da je vidim!) sve dok joj se nije ukazao i rekla je: „Ja ću ga uzeti!¹⁵“ Da li je žena bila u pravu? Ona je bdela nad Isusovim grobom. Zavladaće pobedonosna istina.

Pre nego što napustim ovaj svet, hoću da vidim da su svi jednaki. Želim da vidim da žene imaju prava i onda više neće biti rata. Svi ratovi su vođeni iz sebičnosti. Neki su žeeli nešto više od onoga što imaju, žeeli su da zadrže ono što im ne pripada. Ali kada ostvarimo ženska prava, neće više biti razloga za trvanje. Ako imam sve što želim i ti imaš sve što želiš da imaš, čemu onda trvanja? Sve bitke su se oduvez vodile iz sebičnih razloga – zbog prava koje je pripadalo nekom drugom ili za vlastito pravo. Trebalo je mnogo borbe da bi jadni obojeni ljudi izborili svoja prava. Bila je to važna bitka. Sada se nadam da je ovo poslednja bitka koja će se ikada voditi. Borba za prava. Više se neće

---

15 Ovaj deo upućuje na Isusovo ukazanje Mariji Magdaleni, dok je stajala kraj njegovog groba i plakala: *Isus joj reče: „Ženo, zašto placeš? Koga tražiš?“ Misleći da je to baštovan, reče mu: „Gospodine, ako si ga ti odneo, reci mi gde si ga stavio, i ja ću ga uzeti.“ (Jovan, 20,15) – Prim. prev.*

voditi nikakve bitke, osim ako nisu za ostvarenje prava. Nije li to divno. To je univerzalna borba.

Trebalo bi da smo do sada sve priveli kraju. Izgurajmo ovo do kraja, da više ne bi bilo trvenja. U Boga verujem, a u ljudima je istina. Žene, budite jake! Nemojte se stideti! Nemojte ustuknuti! Znam da će se muškarci dići i kao deca zanovetati, zanovetati, zanovetati, zanovetati (smeh) o nečemu što nema nikavog smisla, sem u priči. Želimo da se usredsredimo na jednu stvar, a to su ženska prava jer niko nema pravo da se meša u ono što pripada ženama. Moja prava služe samo meni. Hoću da na iste stvari polažem jednaka prava. Da li ih i ti želiš? Onda ih izbori. Muškarci ne bi strahovali da nisu uzeli ono što im ne pripada. Ali oni drhte od straha! Oni vrdaju! (Smeh.)

Ništa što je naše neće tuđe biti. To je trenutak kada ćete postati muškarci, ukoliko se ne uplašite pre nego što do toga dođe. (Smeh). Želim da se suočite i budete muškarci i žene. Muškarci izgovaraju velike laži i to je donelo mnogo bola, ali uskoro će te rane zaceliti. Jer znam da kada muškarci, oni dobri, o nečemu razgovaraju, oni izgovore svašta, a onda pola toga poreknu. Morate napraviti mali ustupak. Čujem ih kako se prvo lepo slože, ali onda idu korak unazad i vraćaju se na staro. Teško im je da iz toga izađu. Sada ćemo vam pomoći, ukoliko to želite. Želim vam dovoljno vere i dovoljno hrabrosti. A ja idem dalje nakon što završim svoj deo posla i izborim se za više ravnopravnosti.

Govorim vama na Severu, pa idem dalje, da govorim o ljudskim pravima od jednog do drugog mesta. Prodrmaću svako mesto koje posetim. (Glasan smeh i aplauz.)

Žene mogu da rade. Ako mogu da krče panjeve, mogu i da glasaju

Prvi godišnji sastanak Američke asocijacije za ravnopravnost, Njujork, 1867.

Nakon što je Sodžerner odložila svoju odoru sa kapuljačom, kao i čudesnu torbu sa hransom¹⁶, dobrodušno su istupile „sene“ i druge „zamke“ i rekle:

Dakle, za stvarima koje su prošle, ne treba žaliti. Staro prolazi, a sve što je novo dolazi. (Aplauz i smeh.) Sedela sam i posmatrala – bila sam na mnogim okupljanjima, na raznim skupovima tokom svog života i čula sam mnogo govora, ali sam čula i mnogo reakcija na skupovima za ukidanje ropstva. Nekoliko njih bi odjednom iskočilo, neke reakcije bi iskrse ovde, neke onde. Ali danas nema nikoga da iskoči. (Smeđ i aplauz.) Nikog da se usprotivi.

Ne vidim nikoga da gundi. Nikada nisam bila na nekom skupu, a da nije bilo mnogo gundanja i mrmljanja u bradu. (Smeđ.) Kažem da sada stičemo prednost. Zar ne vidite – danas su ovde žene koje se bore za ukidanje ropstva, toliko različitih žena. A jeste li ikada prisustvovali nekom skupu i videli toliko ljudi na jednom mestu – punu

---

16 *rations* – misli se na male porcije hrane, raspoređene za nekoliko dana, koju je verovatno nosila jer je stalno putovala. – *Prim. prev.*

crkvu muškaraca i žena, a da svima lica deluju milo i prijatno. (Smeđ.) Rekla bih da sve dolazi na svoje. Svi osećaju da je sve ispravno i kako treba. Bila sam na mnogim skupovima gde su muškarci torokali, torokali, torokali, ali sada je sve fino. Izgleda da je ovaj rat doneo i nešto dobro, osim što je naneo toliko zla. (Smeđ.) Čini mi se da ljudi imaju više saosećanja jedni za druge. Nikada nisam videla toliko složnih ljudi na jednom mestu, a da niko ne vređa tuđa osećanja. (Aplauz i smeđ.) Pretpostavljam da među vama ovde ima i onih koji su već prisustvovali skupovima i koji znaju o čemu pričam. Žene ovde govore i bacaju strelice, a niko se ne žesti, bar ne otvoreno. (Smeđ.)

Dakle, Sodžerner se nagledala mnogo prizora tokom četrdeset godina borbe za ukidanje ropstva. Borila sam se svim snagama za to da dođe dan kada će obojeni ljudi ponovo biti vlasnici svog tela i svoje duše. I nastupio je taj dan, mada ne bez krvi. Nije važno kako – važno je da je taj dan došao. (Aplauz.) Žao mi je što je do njega došlo na ovakav način. Sada pokušavamo da se izborimo za slobodu bez prolivanja krvi – slobodu da žene imaju svoja prava – da ona ne pripadaju vama. Dajte im šta im pripada, one to traže na lep način. (Smeđ.) I ja to tražim na lep način.

Hoću da se to desi što pre. Moglo bi za nekoliko godina. Kako bi to bilo dobro. Volela bih da i ja dočekam da glasam. (Smeđ.) Imam malu kuću u Betl Kriku, u Mičigenu. Dakle, svake godine moram da platim porez. Porezi, vidite, svuda neki porezi. Putne takse su izgleda mnogo visoke. Putne takse, porez na školovanje, i ostalo.

Neke su žene tamo imale kuće, baš kao i ja. Nametnuli su im porez za izgradnju puta i one su izašle na put da rade. Trebalo im je neko vreme da iskrče jedan panj. (Smeh.) To pokazuje da žene mogu da rade. Ako mogu da krče panjeve, onda mogu i da glasaju. (Smeh.) Glasanje nije tako težak posao, mada sam videla da se neki muškarci muče. (Smeh.) Ali, verujem da kada žene budu mogle da glasaju, neće biti toliko muškaraca kojima je teško da izađu na birališta. (Gromoglasan smeh.) To će im biti od životne važnosti. Verujem da su mnogi u ovom gradu to uvideli.

Živim u ovom gradu već četrnaest godina. Nameravam još da živim, ali ne tražim mnogo. Ako želite da odem s ovog sveta, dajte ženama pravo glasa što pre. (Smeh.) Neću otići dok to ne dočekam. Mislim da će se to uskoro desiti. (Smeh.) A sada bih nešto da otpevam. Pre neko veče sam pevala, ali izgleda da oni ne mogu zabeležiti svaku reč koju izgovorim, kao da govorim na nekom neznanom jeziku. (Smeh.) Ovo što pevam nisu dobro razumeli – nisu pohvatili značenje. Ja sam pomalo i pesnikinja – kako zovete ono što je potrebno za stvaranje poezije? Ne mogu da je čitam, ali mogu da je stvaram.

Vidite, pevala sam na skupovima za ukidanje ropstva i na verskim skupovima. Ove prve nisu nazvali verskim, pa ni ja svoju pesmu nisam nazvala pesmom za ukidanje ropstva – nazvala sam je pobožnom, kako bi bila prigodna za obe prilike. (Gromoglasan smeh.) Neka je sada urednici dobro pribeleže. Čula sam kako je neki čitaju iz novina, ali izgleda da je nisu dobro zapisali.“

Sodžerner je potom otpevala tu pesmu.

Moram stići do glasačke kutije dok ne umrem

*Poslednji sastanak Američke asocijacije za ravnopravnost,
Njujork, 1869.*

Uredniku *Sveta* (*The World*): Imali smo zadovoljstvo da protekle nedelje u našem domu ugostimo „Libijsku Sibilu“ o kojoj je pisala autorka Stou i da se uverimo u čudesnu mudrost i dobrotu ove izuzetne žene. Ona je u ovoj državi bila ropkinja četrdeset godina, a četrdeset godina slobode posvetila je onome što je u najboljem interesu njenog naroda. Iako joj je osamdeset, aktivnija je i pronicljivija nego ikad i „sasvim razume pitanje Rekonstrukcije¹⁷, svu njenu „žabokrečinu i zamke“, kako ih ona naziva, podjednako dobro kao i svaki muškarac.

Jutro nakon Konvencije o ravnopravnosti, redom su izlazile dnevne novine, a ona se obratila najmlađima u domaćinstvu, rekavši: „Deco, pošto danas ne idete u školu, da li biste za Sodžerner pročitali izveštaje sa Konvencije? Želim da vidim da li su ovi mladi novinari bili pravedni prema meni. Znate, deco, ne čitam tako

---

17 Rekonstrukcija (Reconstruction), period 1865-1877 u SAD, nakon Američkog građanskog rata. Ciljevi Rekonstrukcije su bili integrisanje južnih država i rešavanje pravnog statusa oslobođenih robova. – *Prim. prev.*

sitne stvari kao što su slova, ali čitam ljude i narode. Ne razaznajem slova u bukvaru, ali mogu da vidim kroz zidove. Kako je uskogrud taj stav da glasači treba da umeju da čitaju! Ja znam šta je ispravno i to i činim bolje od mnoge velike gospode koja ume da čita. A još je tu i imovinski status kao uslov za glasanje! Kao da muškarci i žene koji su nešto stekli ne vrede baš ništa više od svoje imovine. Da sam ja delegatkinja Ustavotvorne skupštine, pravo glasa bi bilo jasno kao dan, ali se bojim da će ovi republikanci cele nedelje toliko razglabati o svakom nevažnom detalju, da na kraju neće ni rešiti ovo suštinsko pitanje.“ Sodžerner je potom uzela svoju torbu i maramu i svečano ušla u salon, gde su joj okupljena deca revnosno čitala novinske članke koje je ona razmatrala.

[...]

Neko malo krupnije dete reče: „Gospodin Grili (Greeley) se bavi taksama i zaštitnom carinskom politikom. Šta mislite o slobodnoj trgovini, Sodžerner? Zar ne mislite da je bolje, kada Engleska i Francuska već imaju više tekstila nego što im je potrebno, da ga nama pošalju, a da im mi zauzvrat pošaljemo naše voće, cveće i žito,drvnu građu, gvožđe, ribu i led?“

„Da, ja sam za to da sve bude slobodno. Priroda, kao i pojedinci, treba u potpunosti da iskoriste ono što im je od Boga dato. Neka i njihovi bližnji učine isto, a onda neka se potrude da jedni drugima služe. Nijedan čovek, kao ni narod ne treba sve da radi sam, niti da bude sve odjednom. Dobro je da zbog nečega zavisimo jedni od drugih, tako ćemo biti miroljubiviji građani. Ali, reče

Sodžerner, gde su novine Teodora Tiltona¹⁸?“

„Oh, the *Independent* izlazi jednom nedeljno, izašao je pre nego što se održala Konvencija.“

„Ali Teodor ne izlazi samo jednom nedeljno. Zašto nije došao na Konvenciju da nam kaže šta misli?“

„Evo poslednjeg izdanja njegovih novina, sa velikim uvodnikom“. Sodžerner je pažljivo poslušala.

„Dobro je“, rekla je, „ali ne pominje žene.“

„On govori o sektaštvu, a ne o pravu glasa, o crkvi, a ne o državi.“

„Nema veze, crkva je ženama nanela isto toliko štete kao i država. Rečenica „Žene, poštujte svoje muževe“ je podjednako loša kao i opšte pravo. „Muž i žena su jedno, a to jedno je muž.“ Bojim se da se Teodor i Horas (Horace) igraju žmurke¹⁹ svojim senkama. Rekoste da je Gospodin Grili delegat u Ustavotvornoj skupštini?“

„Da, i nadam se da će se uskoro probuditi i shvatiti da ga demokrate prestižu. Umesto da piše članke o „poludeloj demokratiji“, taksama i pravu na iskopavanje ruda, bolje bi mu bilo da prouči šta je to pravi republikanizam i da li će imati uspeha baš ove godine u Empajer Stejtu ili ne.“

„Kad smo već kod senki“, reče Sodžerner, „World bi trebalo da zna da kada idem u Puritansku crkvu, među otmen svet, u torbi ne nosim „obroke“. Tamo čuvam

---

18 Theodore Tilton (1835-1907), američki novinski urednik, pesnik i abolicionista. – *Prim. prev.*

19 Bo Peep – igra slična žmurkama. – *Prim. prev.*

svoju senku. Imam dovoljno dobrih prijatelja koji vode računa o tome da imam šta da obučem i da ne budem gladna. Verna sam svojim principima, uvek sam na istom mestu, tako da svako zna gde se Sodžerner može naći. Ne želim da moja senka švrlja naokolo, pa je čuvam u ovoj torbi.“

„Mislim“, reče neko iz te grupice, „da bi u novinama od sada trebalo da vas oslovljavaju kao Libijska Sibila, kao što vas je Stou nazvala, umesto „stara žena koja ide po crkvama“.

„Oh, dete, i ovo je dobro. *Herald* je imao običaj da me zove „stara crnčuga“, tako da ovo zvuči sasvim pristojno. Jeste li pročitali i *Herald*, deco? Jel izašao novi broj? Svi mi zajedno idemo pravim putem. Reći će vam o čemu razmišljam. Moji govorci sa Konvencija su veoma čitani. Možda bih mogla da izdvojam suštinu, malo to doteram i objavim u vidu pamfleta, pod naslovom „Sodžerner Trut o pravu glasa“. Kad bi ovi plašljivi ljudi poput Grilija znali da se Sodžerner bori za „opšte pravo glasa“, ne bi se toliko bojali da se time pozabave. Da, deco, želim da osvestim ljude za jednakost. Moram stići do glasačke kutije pre nego što umrem. Čujem da je glasačka kutija poput neke lepe staklene kugle, tako da mogu da se vide svi glasovi koji su u nju ubačeni. Kada prvi put budem glasala, proveriću da li se glasovi žena razlikuju od ostalih glasova – da li prave neku pomenjnu ili komešanje. Ako se to ne dešava unutar kutije, onda ne bi trebalo da se dešava ni van nje. Srce mi je zaigralo od tog dobrog

govora Henrika Vorda Bičera²⁰. Pogodio je suštinu kada je rekao da niko ko traži sve nikada ništa ne gubi. Ako na udicu za pravo glasa zakačiš ženu, sigurno ćeš uloviti crnog muškarca. Ima puno istine u toj filozofiji, deco. A sada moram da odem da zapalim cigaru!“ Reći ću vam u poverenju, gospodine uredniče, Sodžerner puši!

S poštovanjem, E. C. S.²¹

P.S. – Sodžerner kaže da su je toliko često slali u vagone za pušače, da je propušila u samoodbrani – pre bi gutala svoj dim nego tuđi.

---

20 Henry Ward Beecher (1813-1887) bio je sveštenik, abolicionista i reformator. – *Prim. prev.*

21 Neidentifikovani inicijali. – *Prim. prev.*

Da li je Isus ikada rekao nešto protiv žena? Ni jednu reč

Bazar za žensko pravo glasa, Boston, 1870.

’Sestra Sodžerner Trut’ je juče bila u gradu i prisustvovala je Bazaru za žensko pravo glasa, a njen duh nije odoleo da ne kaže par reči o njenoj „velikoj misiji“ koja se sastoji u tome da „izdejstvuje da Sjedinjene Države dodele obojenim ljudima u Vašingtonu, i to onima koji su na milostinji, parče zemlje na Jugu od koje bi mogli da se izdržavaju.“ Ona veruje da ti ljudi ne treba da ostanu siromasi jer su u prošlosti za belce zaradili toliko zemlje da sada imaju pravo na komad vlastite.

Ona kaže da će tu svoju misiju ostvariti do kraja života i želi da se obrati ljudima u Bostonu kako bi potpisali peticiju za Kongres. Planira da „brbljivcima u Vašingtonu pošalje tone papira da imaju šta da žvaću“. Sodžerner zastupa žensko pravo glasa i misli da su muškarci krajnje nadmeni jer ženama osporavaju to pravo. Ipak, misli i da je u proteklih nekoliko godina došlo do velikog pomaka. Krajnje je oštra prema jačem polu kada u zaključku postavlja pitanje koje ide u prilog njenom polu: „Da li je Isus ikada rekao nešto protiv žena? Ni jednu reč. Ali o muškarcima jeste govorio baš grozne stvari. Dobro znate koje. I znao je da je to istina. A protiv žena nije rekao ništa.“ Tešeći se ovom mišlju, stara heroina se povukla da se divi krasnim cvetnim aranžmanima izloženim u jednom odeljku sajma.

Šta će takvi vaši životi koje živite doneti čovečanstvu?

Ovaj članak se odnosi na dva predavanja održana 1870. godine. Jedno je bilo u Bostonu, a drugo u Providensu, na Roud Ajlandu

Predavanje Sodžerner Trut održano protekle večeri u Franklin Hallu bilo je podsticajno mahom za one koje zanima poboljšanje položaja crnaca i potpisivanje petице kojom bi se od vlasti u Vašingtonu zahtevao deo zemlje na Zapadu, da bi se tu nastanio određeni broj oslobođenih robova, koji bi onda mogli sami da zarađuju za život. Ona je tvrdila da bi to bilo povoljnije i bolje za vladu nego da im ukazuje pomoć na druge načine.

Neopisivo je njen držanje i način na koji je govorila o ovoj temi. Iako bi često odlutala od početne misli, svaka digresija je bila puna ubedljivih zaključaka, grubog humora i ubojitog sarkazma. Mislila je da je to njen zadatak i imala je dosta vere u svoje postignuće. A prisutnima koji su je slušali je rekla: „Imate toliko mogućnosti pošto znate da čitate i pišete, ali vi ništa ne preuzimate. Bože, pitam se zbog čega ste došli na ovaj svet!“ Imala je beskrajnu veru u uticaj koji većina ima na Kongres i verovala je da šta god zahteva većina, bilo to dobro ili loše, Kongres će to odobriti. Zbog toga je nastojala da tu većinu pridobiće.

Ubrzo zauvek napušta Istok i odlazi u Kanzas gde ju je Gospod očito pogledao tako što je poslao čoveka koga ona nikada nije videla ni čula da je pozove i plati joj putne troškove. Njenoj sreći nije bilo kraja i rekla je, kao da govori o nekom Novom Jerusalimu, da čak i uko-liko se ispostavi da Zapad nije ono što je ona očekivala, biće joj zabavno i da ga samo zamišlja. Njeni govori su u velikoj meri bili isprepletani sa solidnom ortodoksnom teologijom, opisima njene posete Beloj kući i reforme vašingtonskog sistema konjskih kola koju je izdejstvovala. Sve je to propraćeno oproštajnom pesmom nalik onima koje su se pevale na plantažama. Veliki broj pri-sutnih imao je priliku da čuje njene korisne primedbe.

Zanimljiv je njen stav o ženskoj odeći i tadašnjoj modi. On glasi otprilike ovako: „Znate, veoma sam nezgodna po pitanju odeće. Žene, zaboravljate da ste vi majke stvoriteljke, zaboravljate da su vam sinovi pokošeni ratom kao trava, da je njihova krv natopila ovu zemlju. Odevate se u raskošne sukњe, obasipate se ispraznim komplimentima, pognutog držanja i isturene zadnjice²². I majke i sedokose bake nose visoke potpetice i „gnezda“ na glavama koja stavljuju čak i svojim beba-ma, natrpavaju ih toliko da se prevrnu kada dune vетar. Majke, stidim vas se! Šta će takvi vaši životi koje živite doneti čovečanstvu? Kada sam pre neki dan videla te žene na Konvenciji za žensko pravo glasa, pomislila sam

---

22 Grecian-bend back – poznata pognuta poza (naklon) koja je tada bila popularna među ženama. – *Prim. prev.*

– kakve ste vi to reformatorke sa tim gušćim krilima na glavama, kao da ćete da poletite? I vi, tako smešno obučene, govorite o reformi i ženskim pravima? Bolje da tu reformu sprovedete prvo na sebi. Ali telo Sodžerner je staro i uskoro će otići sa ovog sveta, a kada se to desi, ona želi da na onom svetu kaže: Gospode, ispunila sam svoj zadatak, govorila sam samo istinu i ništa nisam prečutala.“

Ne umem da čitam knjige, ali umem da čitam ljude

*Povodom osmogodišnjice Slobode crnaca u Sjedinjenim
Državama, Boston, 1871.*

„Deco, drago mi je da vas vidim okupljene u ovom broju. Iako imam osamdeset tri godine, računam samo one godine od kada sam se oslobođila ropstva. Tada sam počela da živim. Bog je darežljiv, pa mi je nadoknadio vreme koje sam izgubila dok sam bila ropkinja. Dok sam bila ropkinja, mrzela sam belce. Kada su hteli da me oduzmu i prodaju me, majka mi je rekla: „Želim da ti kažem reči koje ćeš zauvek pamtitи, jer će biti toliko mnogo izrečenih stvari nakon što napustim ovaj i započнем novi život.“ I ja isto to kažem svima vama, koliko vas ima, da biste, kada odem na onaj svet, zapamtili šta vam je stara Sodžerner rekla.

[...]

Nakon što su nas prodali, poslušala sam majčine reči. Rekla sam – O, Bože, mati mi je rekla da ako te zamolim da moji gospodar i gospodarica budu dobri, ti ćeš to i učiniti, ali oni ne postadoše dobri. (Smeh.) Dobro, rekoh, Bože, možda ne možeš da ih preobradiš da postanu dobri. Onda ih usmrти. (Smeh i aplauz.) Nisam ni mislila da može od njih da načini dobre ljude. To je bila samo moja zamisao. Savest me je grizla nakon što sam izgovorila te želje. Pa dodah – O, Bože, nemoj da se

ljutiš. Gospodar me je načinio rđavom. I često sam se pitala kako ljudi mogu činiti tako gnušne stvari, a da ih ne grize savest. Ja sam samo imala želje. Imala sam običaj da kažem Bogu – Bože, da sam ja na tvom mestu, a ti na mom (smeh) i da ti zatražiš pomoć od mene, ja bih ti pomogla – a zašto ti ne pomogneš meni? (Smeh i aplauz.) Dakle, vidite, silno mi je trebala pomoć, a osećala sam da mi pomoći nema. Znam kako je to kad te zatvore u ambar, vežu te i nateraju ti krv na leđa, i verujte mi da bi to i vas nagnalo da mislite na Boga. Da, i tada sam osećala, o, Gospode, da ukoliko bi ti bio na mom mestu i osećao se ovako kako se ja osećam i ako bi mi zatražio pomoć, ja bih ti pomogla – a zašto ti meni ne pomogneš?

Stvarno ne znam kako, ali Bog mi jeste pomogao. Ali nisam dobila dobrog gospodara sve dok me ne prodaše poslednji put. Tada sam pronašla jednog čije je ime Isus. O, kažem vam, nisam našla dobrog gospodara dok sam se osećala tako loše i dok sam govorila – Bože, kako će preživeti? Sasvim su mi porobljeni i telo i duša. Kada mi je Bog podario tog gospodara, zacelio mi je sve rane. Duša mi se radovala. Ranije sam mrzela belce, a kažem vam, kada se u meni nastanila ljubav, imala sam toliko ljubavi u sebi da nisam znala kome da je pružim. Onda su došli belci, a ja sam mislila da je ljubav previše dobra za njih. Pa sam rekla – Da, Bože, voleću svakog čoveka, pa i belce. Od tog trenutka, ta ljubav traje i pomaže mi da opstanem među belcima. Robovi su se oslobodili. Svi to znamo, ne mogu sada na to da se vraćam. Ja sam za borbu. Ali takođe verujem da uz borbu idu dela. Samo razmislite! Nije li divno da je Bog toliko ljubavi podario Etiopljanima da oni vole i vas?

A evo pitanja koje sam ovde došla da postavim večeras. Bila sam u Vašingtonu i saznala da obojeni ljudi tamo žive od vladine pomoći i da Sjedinjene Države treba da im daju zemlju na kojoj će oni da se nastane. Oni žive od vladine pomoći, ljudi koji se o njima brinu koštaju vas mnogo, a od toga nema mnogo koristi. To obojene ljude samo još više unižava. Zato ja kažem da te ljude treba naseliti na Zapadu gde biste im unapredili život. Znam da dobri ljudi na Jugu ne mogu da se brinu o crncima kako bi trebalo jer im pobunjenici to ne dozvoljavaju. Koliko bi samo bolje bilo dati obojenima zemlju. Mi im ne dajemo dovoljno zemlje da se skuće, a to bi svima vama donelo dobro i Bog bi vas sve zbog toga blagoslovio. Kažu, pustite ih da se sami snađu. Kako da se snađu kada ste im sve oduzeli? Ništa im nije ostalo. Sklonite te obojene ljude iz Vašingtona i skinite ih sa vladine pomoći, sklonite stare ljude i sagradite im domove na Zapadu gde će moći da se prehrane, pa će onda moći da postanu ljudi poput vas. To je moj zadatak. Pokrenite te ljude i dovedite ih ovde, neko vreme ih učite da čitaju, a neko vreme ih ospesobite da rade.“

(Tog trenutka je neko od prisutnih ustao i napustio skup, što je ovu gospođu koja se jedva čula dosta uznemirilo.)

„Zastaću na tren“, rekla je. „Ko god želi da ide, neka ide. Čim se pomene posao, vi odmah bežite.“ (Smeh i aplauz.) Kažem vam da ne umem da čitam knjige, ali umem da čitam ljude. (Aplauz.) Pričam vam ove stvari da biste mogli da potpišete kada vam se pruži papir spremjan za potpis.“

Vas baš briga za obojene ljude

Ročester, Njujork, 1871.

„Njena pojava nas podseća na živopisnu Dajnu (Dinah) iz Čiča Tomine kolibe. Na glavi je nosila čvrsto povezanu belu maramu i naočare, ali to je bio jedini znak njene duboke starosti. Glas joj je moćan, ni malo kreštav. Hoda tako zdrava i čila, kao da je duplo mlađa. Rekla je da je njen cilj da podigne svest ljudi o potrebama oslobođenih robova. Njihov položaj u Vašingtonu je mizeran. Za njih nema posla, a deca im rastu u neznanju. Opisala je kako su ih tretirali tokom rata, pa čak i nakon što su oslobođeni. „Jadničci su nagurani na gomilu“ bez hrane, sem nešto malo hleba. Majkama su oduzimali decu, a kada bi se pobunile, gurali su ih u stražarnice. Ušla je među njih i kada im je rekla da su oslobođene, nisu je razumele.

Nakon što je slikovito dočarala patnje oslobođenih robova i njihov današnji nepovoljan položaj, rekla je: „Pitate me šta treba da uradimo za njih? Želite da jadna, nepismena starica kaže školovanim ljudima šta da rade? Daću vam ideju, a vi biste trebali da znate šta da radite. Ali ukoliko ne znate, ja vam mogu reći. Vlada je dala zemljište da se izgrade pruge na Zapadu, pa zar ne može isto toliko da učini za ove mučenike? Neka im za početak daju zemlju i učitelje koji će da ih opismene. Onda će od njih biti nešto. Za to se ja borim. To im dugujete, jer ste

im oduzeli sve što su zarađili i pretvorili ih u ovo što su danas. Vas baš briga za obojene ljude.

Četrdeset godina sam bila ropkinja u državi Njujork i oslobođena sam onda kada i drugi obojeni ljudi u toj državi. Vi ste razlog što ovi jadni ljudi žive u tako surovim uslovima. Jer ste vi deca onih koji su ih porobili. To sam želeta da kažem. Volela bih da je ova sala puna ljudi koji su došli da me čuju. Nemam ništa protiv Ane Dikinson²³ jer je ona moja prijateljica, ali kad ona ovde dođe da priča o ženi o kojoj ništa ne znate [Jovanka Orleanka], ovo mesto bude dupke puno, iako niko ne zna ni da li je ta žena uopšte postojala. Volite da slušate besmislice. Ja dolazim da vam govorim o nečemu što vas se stvarno tiče.

Spremni ste da pomognete neprosvećenima u drugim zemljama, ali vas ne zanimaju oni koji su vam pred očima. Želim da potpišete peticiju koju ćemo poslati u Vašington. Oni tamo kažu da će učiniti ono što narod želi. To je vladavina većine. Ako većina želi nešto dobro, to će i dobiti. Ako želi nešto što nije dobro, i to će dobiti. Vi šaljete peticije, a ljudi u Kongresu će imati o čemu da brbljaju. Već sam išla da ih čujem. Ništa ih nisam razumeala, ali ako budu pričali o obojenim ljudima, razumeću šta govore. Pošaljite nekog poštenuog čoveka da preda tu peticiju, nekog ko neće čim stigne u Vašington pevati drugu pesmu. Preselite sve oslobođene ljude na Zapad, dajte im

---

23 Anna Dickinson (1842-1932) bila je američka govornica i predavačica. Zagovarala je ukidanje ropstva i borila se za ženska prava. – *Prim. prev.*

zemlju i mogućnost za novi početak, naučite ih da čitaju i onda će od njih biti nešto. To sam htela da vam kažem.“

Umesto što šaljete ove ljude u Liberiju, zašto im ne date da se nasele na Zapadu?

Florens, Masačusets, 1871.

Uredniku lista *Tribune*:

Gospodine,

Nakon što sam videla članak o meni u vašim novinama, poželeta sam da vam izložim pojedinosti o svojim naporima, u nadi da će objaviti ovo pismo i tako me podržati. Pokušavam da podstaknem ljude da potpišu peticiju za Kongres, da se izdvoji parče zemlje za oslobođene robeve kako bi mogli sami da se izdržavaju, umesto što zavise od vlade za parče hleba. Pedeset peticija sam već sama odštašpala i proteklih sedam meseci sam pokušavala da ubedim ljude u istočnim državama da ih potpišu. Podigla sam glas na Istoku, a sada mi odgovor stiže sa Zapada, što ćeete videti u ovom pismu. Nikada nisam ni videla ni čula gospodina koji ga je napisao, ali ga je Gospod poslao da mi pomogne. Blagosloven bio Gospod. Prošle zime, kada sam videla tolike sposobne muškarce i žene kako od vlade uzimaju suv hleb da ne bi umrli od gladi, odlučila sam se založim za to da ti ljudi dobiju parče zemlje na Zapadu, koje tamo ima u izobilju, kako bi mogli da rade i zarade za

život. Trebalo bi da iz Vašingtona idem kući da se odmorim, ali ja putujem od jednog do drugog mesta i pokušavam da to predočim ljudima.

Umesto što šaljete ove ljude u Liberiju, zašto im ne date da se nasele na Zapadu? Ja se ovako stara za to borim. Da ukažem ljudima da ta naseobina može biti u ovoj zemlji ovde, baš kao u Liberiji. Svi kažu da je to dobra ideja, ali niko da pomogne. Bilo bi mi mnogo dragو ako biste makar vi malo pogurali ovu stvar. Molim vas da mi pomognete sa ovim peticijama.

Srdačno,
Sodžerner Trut
Florens, Mas., 18. februar, 1871.

P.S. Trebalo je da pomenem da mi prečasni Gilbert Hejven iz Bostona ljubazno pomaže da se peticije potpišu, i sve peticije koje budu potpisane u Masačusetsu on će poslati Kongresu. S. T.

Gospode, koje je tvoje proviđenje za mene?

Orindž, Nju Džerzi, 1874.

Malo Društvo prijatelja u Orindžu održalo je juče ujutru veoma zanimljiv susret u svečanoj dvorani, gde im se obratilo dvoje čuvenih propovednika, jedan muškarac i jedna žena, on beo a ona obojena. Bili su to Džordž Truman i Sodžerner Trut. On je nastupio prvi.

Nakon što je gospodin Truman zaključio svoje izlaganje, usledio je kratak trenutak tihe zamišljenoosti, nakon koje je Sodžerner Trut, prečasna govornica i propovednica, ustala i otpočela svoj govor. Njena visoka figura bila je malo povijena od starosti i kada je stala pred publiku, odevena u prostu odeću kao kvekerka, izgledala je poput stare Sibile koja se bori za pravu stvar i svoj narod. Isprva joj je glas bio pomalo hrapav i neke reči su se jedva mogle razabrati na drugom kraju prostorije, ali kako je odmicala dalje sa svojom temom, nestajali su i svi znaci slabosti. Rekla je da oseća da je to njen poziv i da moramo obaviti svoj posao na zemlji, ukoliko želimo da nasledimo kraljevstvo nebesko. Upravo to je ona nastojala da učini proteklih dvadeset ili trideset godina. Kada ju je obasjala Božja ljubav i istina, želela je da pita – „Gospode, koje je tvoje proviđenje za mene? Sada želim da se bacim na posao. Shvatila sam da je moj zadatak

da se borim za ukidanje ropstva. Znala sam da je ropstvo prokletstvo. Bila sam ropkinja i pokretna imovina, a nakon toga sam se dala na posao. Izgleda da sam sada pozvana da se borim za siromašne i prognane, jer su oni siromašni koliko i bilo ko drugi pred Bogom.“ Rekla je da godinama pokušava da nagovori vladu da joj pomogne i da starim i siromašnim ljudima, onima koje je osiromatio rat, kao i mladima koji rastu u rđavim uslovima, obezbedi dom.

Govorila je o bedi i poniženju koje je videla među obojenima na Jugu, o tome kako ih puna Crna Marija²⁴ odvozi u vašingtonski policijski sud, kako ih bacaju u zatvore, dok im deca rastu u porocima i neznanju. Rekla je da je to užas i sramota i da ljudi ne znaju da se te stvari događaju jednostavno zato što ih ne vide. Slušala je kako govore da će sva ta zla vremenom odumreti, ali neće, „od njih se moramo odučiti“. Bog sve to gleda i vidi, a svi mi bi trebalo da osećamo da svet treba da bude bolji jer smo mi njegov deo.

Verovala je da reči treba da nas podstaknu na delanje, a ne samo na slušanje, i da delima treba da pokažemo da smo radnici u vinogradu²⁵. Četiri godine je držala govore na tu temu i uspela da pošalje peticiju Kongresu sa zahtevom da se izdvoji parče državne zemlje na

---

24 Black Maria – crne policijske kočije u 19. veku. – *Prim. prev.*

25 Priča o radnicima u vinogradu je jedna od Isusovih alegorijskih priča iz Jevanđelja po Mateju. – *Prim. prev.*

Zapadu i da se sagrade kuće koje bi postale domovi za siromašne. Ljudi su potpisivali peticiju, ali bi govorili da taj plan ne može da se ostvari. To nije tačno, može. Želela je da se žene okupe i da je čuju, da im kaže stvari koje nije mogla reći muškarcima. Prečasna propovednica je potom skakala sa svetih na svetovne stvari, rekavši da žene treba da donose odluke, kako bi se vlada pročistila.

Na kraju svoje besede pomenula je pomoć koju joj je ukazao general O. O. Hauard²⁶, a onda dala svom unuku da pročita pismo koje je general napisao u znak podrške svemu onome za šta se ona zalaže.

---

26 Oliver Otis Howard (1830-1909), general koji se u Američkom građanskom ratu borio na strani Unije (sastojala se od dvadeset američkih država koje su zabranile ropstvo i četiri pogranične države koje su ga podržavale). – *Prim. prev.*

...govorila sam samo istinu i ništa nisam prečutala.

– Došljakinja Istina

Hrabrost je zarazna

Naslov

Govorila sam samo istinu i ništa nisam prečutala

Govori Sodžerner Trut

Godina izdanja

septembar 2023. BE

Izdavač

Omladinski centar CK13

Vojvode Bojovića 13

Novi Sad

Edicija

Hrabrost je zarazna

office@ck13.space

ck13.space

Prevod sa engleskog

Ivana Maksić

Ilustracija na strani 62

© Sudie Rakusin, 1986.

Dizajn i priprema za štampu: KURS

Štampa: Alta nova, Beograd

Tiraž: 300

Besplatno izdanje

Ova publikacija podržana je od strane Ambasade Sjedinjenih Američkih Država. Navedena mišljenja, nalazi i zaključci su mišljenje autora i ne odražavaju nužno stav Ambasade Sjedinjenih Američkih Država.

Izdanje ove knjige je realizovano u okviru projekta “HRABROST JE ZARAZNA: Jačanje feminističke svesti i aktivizma u Novom Sadu i Srbiji” uz podršku Ambasade Sjedinjenih Američkih Država.

UNITED STATES EMBASSY
SERBIA

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

342.726-055.2(73)"18"

305-055.2 Трут С.

326-055.2(73)

821.111(73)-5

ТРУТ, Соџернер, 1797-1883

Govorila sam samo istinu i ništa nisam prečutala : govori Sodžerner
Trut / prevela Ivana Maksić. - Novi Sad : Omladinski centar CK13,
2023 (Beograd : Alta nova). - 64 str. ; 18 cm. - (Edicija Hrabrost je
zarazna)

Antologiski izbor. - Pravo ime autorke: Izabela Baumfri. - Tiraž 300.
- Str. 5-8: Govori Došljakinje Istine / Ivana Maksić. - Napomene uz
tekst.

ISBN 978-86-82842-00-2

a) Трут, Соџернер (1797-1883) -- Говори б) Женска права -- САД
-- 19 в Ропство -- САД

COBISS.SR-ID 130229257